

Jubileum profesora Přemysla Hausera

Významné životní jubileum zastihuje pana profesora PhDr. Přemysla Hausera, CSc., uprostřed usilovné práce pedagogické i vědecké. Nikomu z jeho přátel a spolupracovníků se nechce věřit, že na jaře 2001 se P. Hauser, jeden z nejvýznamnějších představitelů bohemistiky a slavistiky, dožívá v plné aktivitě osmdesátí let.

Narodil se 16. dubna 1921 v Oslavanech u Brna. Jeho počáteční zájem o mateřštinu, probuzený už při studiích na ivančickém Blahoslavově gymnáziu, přivedl profesora Hausera k tomu, že studiu českého jazyka a jeho didaktiky věnuje celý svůj život. Po gymnaziálních studiích přichází na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně a nová atmosféra vysokoškolského prostředí a studium u tvůrčích osobností lingvistiky a literární vědy ho nenechává lhostejným. Studuje češtinu a filozofii. Po r. 1945 poznává na fakultě význačné osobnosti poválečné brněnské lingvistiky, k nimž tehdy patřili akademik F. Trávníček, prof. J. Kurz aj. Výrazně ovlivnil P. Hausera také literární historik A. Grund.

Po absolvování fakulty učil prof. Hauser nejdříve na základní a střední škole (1948–1953), poté nastoupil dráhu vysokoškolského učitele. V letech 1953–1957 působil na Vysoké škole pedagogické v Praze, později na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. V krátké době po získání hodnosti kandidáta filologických věd (v r. 1964) se v r. 1967 habilitoval a stává se docentem.

Od r. 1975 je členem katedry českého jazyka PdF MU, na niž přišel bezprostředně po tříletém lektorském působení v Lublani. Na brněnském pracovišti se brzy stává oporou spolupracovníků – jazykovědců a didaktiků, jimž ochotně předává své bohaté zkušenosti. Stál rovněž v čele katedry, a to jak v Praze, tak v Brně (1996–1998). V r. 1991 byl jmenován profesorem. Jako vysokoškolský učitel vychoval prof. Hauser už téměř tři generace češtinářů a mezi někdejší jeho žáky patří i mnozí současní bohemisté (např. prof. R. Brabcová aj.).

Je obtížné vymezit základní oblast vědecké práce prof. Hausera, neboť jeho bohatá badatelská a tvůrčí publikační činnost se dotýká celého českého jazyka i širších otázek slavistických. Zájem prof. Hausera se soustřeďuje zvláště na lexikologii, tvoření slov a syntax, ale také si všímá jazyka národního obrození, zachycuje hornický slang rodných Oslavan a okolí a nepřetržitě se věnuje didaktice českého jazyka. Obsáhlá publikační činnost Hauserova zahrnuje učební texty a učebnice, syntetické práce knižní – monografické, nesčetné množství vědeckých statí a studií ve sbornících pedagogických a filozofických fakult, články v českých celostátních odborných časopisech (např. v „Naší řeči“, „Český jazyk a literatura“ aj.) i publikace zahraniční (vydané např. v Lublani).

Nesmímna šíře vědecké činnosti jubilanta nám nedovoluje zmínit se o všech aktivitách pana prof. Hausera. Zajímá ho jak současný český jazyk, tak čeština z hlediska vývoje. Ještě dnes jsou pozoruhodné Hauserovy starší původní vědec-

ké práce zachycující jazyk národního obrození, např. monografie s názvem *Dobrovského práce o tvoření slov a domácí mluvnické tradice* (1959), dále *Puchmajerův Rýmovník* (1972) a obsáhlá monografie *Tvoření podstatných jmen v době národního obrození* (1978).

Učitelská obec spojuje jméno prof. Hausera především s učebnicemi. Jako spoluautor se od poloviny 50. let podílel na desítkách učebnic a metodických příruček pro základní a střední školy, z nichž mnohé řady vyšly v několikerém vydání. Mezi vyhledávané učebnice patřily např. *Skladba na základní devítileté škole* (1973, 1978) a syntetická učebnice *Český jazyk v 6.–9. ročníku ZŠ*, známá spíše pod podtitulem *Co mám umět z českého jazyka* (1996), dále připomněme mj. také *Cvičebnici českého jazyka pro 9. ročník* (1991). Ve výčtu zásluh našeho jubilanta nelze opomenout ani současné školské učebnice a příručky. Společně s kolektivem katedry českého jazyka PdF MU vydává cyklus pracovních sešitů pro ZŠ s názvem *Čeština hravě* (1998, 1999, 2001) a jako vedoucí autorského týmu připravil a vydal pro potřeby školy *Slovník jazykovědné terminologie* (2001).

Z činnosti nedávne uvedme také pravidelné publikování a redakční práci ve sbornících katedry českého jazyka PdF MU. Tam vyšly mj. články *Antonyma s předponou bez-* (1989), *Adjektiva s předponou bez-* (1991), *Slovotvorná správnost a spisovnost z hlediska školy* (1996), *Vlastenecká výchova v mateřském jazyce* (1999) aj. Nelze opomenout také publikace ve sbornících jiných fakult. Z posledních sborníkových statí připomeňme např. *Texty v učebnicích, jejich historie, povaha a funkce* (PdF UK, 1996), *Podoba, historie a užívání slov zšířil, zvýšil* aj. (FF MU, 1998). Všechny Hauserovy odborné práce se vyznačují pečlivou analýzou jazykového materiálu a dokonalou schopností vědecké analýzy, které je pan profesor schopen právě svou hlubokou lingvistickou erudicí při spojování synchronního pohledu s pohledem diachronním.

Nezanedbatelná část Hauserovy tvorby se vztahuje k hornickému prostředí rodných Oslavan a okolí, které podnítilo jeho zájem o podstatu, historii a fungování hornického slangu. O slangu přednášel opakovaně v Plzni, kde se pravidelně aktivně účastnil konferencí o slangu a argotu a své poznatky publikoval v plzeňských a jiných sbornících. Připomeňme např. články s názvy *Vlastní jména v názvech důlních děl* (PdF MU, 1989), *Vznik, zdroje a vývoj hornického slangu na Oslavansku* (PdF ZČU, 1995) aj.

Badatelská činnost prof. Hausera je rovněž spjata s jeho lektorským působením na univerzitě v Lublani (1971–1974), kde přednášel češtinu, a to v konfrontaci se slovinštinou nebo jinými slovanskými jazyky. Ve Slovinsku také publikoval a jako spoluautor se podílel na vydání učebnice *Čeština* (1980, 1997). Dlužno dodat, že prof. Hauser už po mnoho let zprostředkovává a rozvíjí jazykové kontakty česko-slovinské, navázané právě při lektorském působení a utvrzované v pozdějších letech při návštěvách Slovinska.

Prof. P. Hauser je také autorem vysokoškolských učebnic a skript. Připomeňme oblíbenou učebnici *Nauka o slovní zásobě* (1980) a záslužné spoluautorství na

1. dílu akademické *Mluvnice češtiny* (1986), pro niž P. Hauser napsal výklad o derivaci substantiv. Pravidelně také vycházejí Hauserova skripta ke všem jazykovědným disciplínám, jimž vyučuje. Mezi mnoha skripty uvedme některé tituly vydané v posledních letech: prof. P. Hauser napsal *Cvičení ze současného českého jazyka. Skladba* (1997), byl vedoucím autorského týmu třídílného učebního textu *Didaktika českého jazyka a slohu* (1.–3. sv., 1994), vydal *Jazykové rozborly* (2001) aj.

Neméně významná byla a nadále trvá jubilantova činnost přednášková a popularizační, tvorba učebních pomůcek a činnost pedagogická. Jméno prof. Hausera ještě dnes zaznívá téměř na všech lingvistických konferencích, jichž se aktivně účastní. V současné době pan profesor působí na katedře českého jazyka PdF MU v Brně, přednáší syntax a vede výběrové jazykové semináře. Při vyučování češtině preferuje spisovnost a dodržování jazykových norem, ale zároveň vedle preference normalitvnosti vede k funkčnosti, k respektování slohových norem a ke kultuře řeči. Podílil se také na vědeckém růstu mladých bohemistů a didaktiků. Ostatně otázky přípravy budoucích (i současných) učitelů českého jazyka mu nikdy nebyly lhostejné.

Všichni, kteří znají pana profesora, oceňují jeho vlastnosti vědce, učitele i člověka. Je znám jeho pedagogický takt, vysoká odborná náročnost a nesmírné zaujetí pro učitelství, které jsou příkladem nejen pro spolupracovníky, ale i pro studenty, kteří jako budoucí učitelé vidí v prof. Hauserovi svůj vědecký a pedagogický vzor. Je to učitel příkladně pracovitý, svědomitý, schopný vždy výstižně formulovat své myšlenky a jednat přímo. Uznání práce P. Hausera dokládá skutečnost, že za vědeckopedagogickou činnost mu byla udělena stříbrná medaile Masarykovy univerzity a pamětní medaile Univerzity Karlovy k jejímu 650. výročí. Na jaře 2001 obdržel profesor Hauser od ministra školství, mládeže a tělovýchovy za vědeckopedagogickou činnost medaili 2. stupně. Kromě toho je také P. Hauser jako aktivní člen organizace Junák nositelem nejvyšších skautských vyznamení.

Dnešní připomenutí výročí narození pana profesora je jen krátkým zastavením, neboť náš jubilant má ještě další badatelské a pedagogické plány před sebou. Do dalších let přejeme profesoru Hauserovi ještě mnoho nových životních úspěchů, neutuchající tvůrčí elán, stálou pohodu a především pevné zdraví.

Eva Minářová

Bohemistika na Humboldtově univerzitě

10. února r. 1809 byl Wilhelm von Humboldt povolán na pruské ministerstvo vnitra, kde se ujal řízení sekce Kultura a vyučování (Kultur und Unterricht). V rámci této činnosti se mu podařilo ve velmi krátké době vytvořit rozhodující

